

ELDERLY AND OLDER PEOPLE HEALTH AND SOCIAL PROTECTION WITH IN SOCIAL COMMUNITY

Katya Popova

Prof. d-r Asen Zlatarov University-Burgas, Republic of Bulgaria, katja.popova62@gmail.com,

Abstract: The increase of the population life expectancy is a significant success in the contemporaneous society; nevertheless, it puts serious challenges in front of the health and social institutions: the needs of elaboration of measures and realization of actions which effect is ageing in activity. The main purpose is to prolong the life expected to be in a good health and qualitative for all the people, in their ageing. In achievement of this purpose, a perpetual growing has been noted of the role of the health and social systems which should act in synchrony and optimize their activity by stressing on health promotion, prevention of diseases, elderly people and their surrounding ambient protection.

The purpose of this study is to ascertain the opinion, formed and sustained by the elderly and older people, on the role of the health, social and psychological education and training, which contributes to a long-time active lifestyle keeping.

The object of this study is the process of organizing supporting cares to geriatric patients within the social environment.

Materials and methods: 152 elderly and older people living in their domestic environment and members of elderly people clubs have participated in this study for which performing the following methods have been used as: the sociological method (a four-point scale questionnaire chart), the documentary method, the statistical method (the variance analysis, the average values, the alternative and graphical analyses), the pedagogical experiment.

Results and discussion: A high assessment has been given by both the elderly and older people to informal meetings which ought to be held with multidisciplinary teams in a non-formal environment. The respondents consider that a professional support given by specialists affords an opportunity to an informal choice and a creation of health, social and psychological skills for their own health management keeping up an independent and very qualitative life.

Outcomes and recommendations: The provision of geriatric experts able to organize and coordinate the activity performed by different groups of specialists and volunteers in the municipal administrations shall increase the accessibility and the efficiency of the geriatric cares within the social community. Creating various kinds of support and mutual assistance contributes to enlargement of the possibilities to keep and improve the quality of the older people life.

Keywords: older people, supporting care, training, multidisciplinary team.

ЗДРАВНО-СОЦИАЛНА ПРОТЕКЦИЯ НА ВЪЗРАСТНИТЕ И СТАРИ ХОРА В СОЦИАЛНАТА ОБЩНОСТ

Катя Попова

Университет „Проф. д-р Асен Златаров”-Бургас, Република България, katja.popova62@gmail.com

Резюме: Увеличаването продължителността на живота на населението е значителен успех в съвременното общество, но това поставя големи предизвикателства пред здравните и социални институции – изработване на мерки и осъществяване на дейности за стареене в активност. Основна цел е да се удължи очаквания живот в добро здраве и качество на живот за всички хора в тяхното остаряване. В постигането на тази цел нараства ролята на здравните и социални системи, които трябва да действат в синхрон и да оптимизират дейността си с акцент на промоция на здравето, превенция на заболяванията, протекция на възрастните хора и тяхното обкръжение.

Целта на проучването е да се установи мнението на възрастните и стари хора за ролята на здравето, социално и психологическо образование и обучение за съхраняването на активния начин на живот за продължително време.

Предмет на изследването е процеса на организиране на подкрепяща грижа за гериатрични пациенти в социалната среда.

Материали и методи: В проучването участват 152 възрастни и стари хора, живеещи в домашна среда и членове на клубове за възрастни хора. За изследването са използвани социологически метод (анкетна карта

с четиристепенна скала), документален метод, статистически метод (вариационен анализ, средни стойности, алтернативен и графичен анализ), педагогически експеримент.

Резултати и обсъждане: Възрастните и стари хора дават висока оценка на провеждането на информационни срещи с мултидисциплинарни екипи в неформална среда. Респондентите считат, че професионалната подкрепа на специалистите им предоставя възможност за информиран избор и създаване на здравни, социални и психологически умения да управляват собственото си здраве и да поддържат независим и с добро качество живот.

Изводи и препоръки: Осигуряване на гериатрични експерти в общинските администрации, които да организират и координират дейността на различни групи специалисти и доброволци ще повиши достъпността и ефективността на гериатричните грижи в социалната общност. Създаването на разнообразни форми за подкрепа и взаимопомощ разширява възможностите за съхраняване и подобряване качеството на живот на старите хора.

Ключови думи: стари хора, подкрепяща грижа, обучение, мултидисциплинарен екип

ВЪВЕДЕНИЕ

Увеличаването на продължителността на живота на населението е значителен успех в съвременното общество, но това поставя големи предизвикателства пред здравните и социални институции – изработване на мерки и осъществяване на дейности за стареене в активност. Основна цел е да се удължи очаквания живот в добро здраве и качество на живот за всички хора в тяхното остаряване. В постигането на тази цел нараства ролята на здравните и социални системи, които трябва да действат в синхрон и да оптимизират дейността си с акцент на промоция на здравето, превенция на заболяванията, протекция на възрастните хора и тяхното обкръжение [1].

В страната са разработени и приети стратегии и програми, които да гарантират и осигурят достоен живот на хората от третата възраст, чрез създаване на система за устойчиви, ефективни и достъпни грижи. В Националната здравна стратегия (2014-2020г.), в съответствие с регламентите приети от ЕС, изработената Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България (2012-2030 г.), Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести (2013-2020), Национална здравна стратегия за дългосрочна грижа и други стратегически документи, са представени насоките и мерките за гарантиране на достоен живот на възрастните хора в добро здраве в България.

Съществени моменти от тези мерки са: повишаване на информираността на населението от всички възрасти за здравословен начин на живот; повишаване уменията на възрастните хора по отношение на грижите за себе си, превенция на болести и увреждания; изграждане на адекватна мрежа от социални и здравни услуги в общността и домашна среда; подобряване на взаимодействието между държавния и неправителствения сектор при предоставяне на здравни и социални услуги за възрастни; насърчаване на доброволчеството в процеса на осигуряване на услуги за възрастни [2, 3, 4, 5, 6, 7].

В съответствие със съвременните теории, концепции и принципи бе разработен от нас Модел за интегрирана подкрепа и подпомагане на възрастните и стари хора в домашна среда, водещата идея е индивидуализиране на грижите след отчитане на био-психо-социалните аспекти на здравето на всеки потребител и комплексно оценяване на потребностите да бъдат приложени: подход за промоция на здравето и профилактика на заболяванията и мултидисциплинарен подход при разрешаване на комплексните проблеми на възрастните и стари хора. Важен акцент в модела е формирането на уменията на възрастните и стари хора за независим живот в домашна среда [8].

Целта на проучването е да се установи мнението на възрастните и стари хора за ролята на здравето, социално и психологическо образование и обучение за съхраняването на активния начин на живот за продължително време.

Предмет на изследването е процеса на организиране на подкрепяща грижа за гериатрични пациенти в социалната среда.

Материали и методи: В проучването участват 152 възрастни и стари хора, живеещи в домашна среда и членове на клубове за възрастни хора. За изследването са използвани социологически метод (анкетна карта с четиристепенна скала), документален метод, статистически метод (вариационен анализ, средни стойности, алтернативен и графичен анализ), педагогически експеримент (създаден екип от студенти на преддипломен стаж от различни специалности).

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

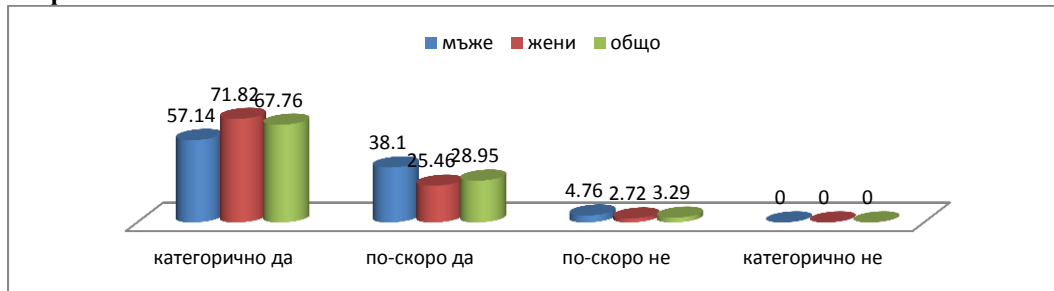
Проучването е проведено в периода април-ноември 2017г. Изследването е осъществено със съдействието на община Бургас в десет Клуба за възрастни хора. В изследването участват 152 респонденти, от тях 110 жени и 42 мъже. Разпределението по възрастов състав е представено в таблица 1:

Таблица 1. Възрастова структура

възраст	общо		мъже		жени	
	брой	относителен дял %	брой	относителен дял %	брой	относителен дял %
65-70 години	49	32,24	16	38,10	33	30,00
71-75 години	48	31,58	11	26,19	37	33,63
76-80 години	32	21,05	11	26,19	21	19,10
над 80 години	23	15,13	4	9,52	19	17,27
общо	152	100	42	100	110	100

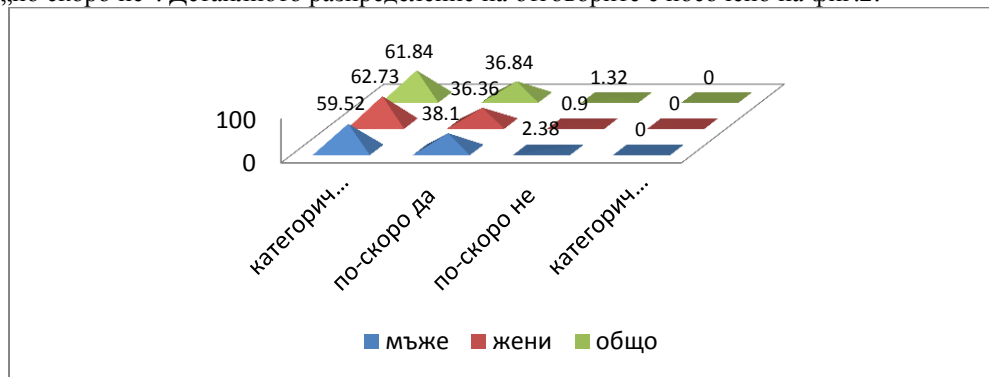
В организация и провеждане на информационната среща участваха се сформира екип от студенти в професионално направление „Здравни грижи”(медицинска сестра, рехабилитатор, помощник фармацевт), социални дейности, психология. Под ръководството на преподавател студентите подготвиха актуална информация за възрастните хора относно различни здравни, социални и психологически проблеми-хигиена, хранене, двигателна активност при често срещани заболявания в третата възраст; прием на лекарства- правила; форми и начини за психологическа подкрепа; форми и изисквания за социална защита. В процеса на срещата се осъществи презентация по темите, групови и индивидуални беседи по вълнуващи възрастните хора проблеми. На участниците бе предоставена и в писмен вид полезна здравна и социална информация. На финала на срещата се проведе анонимно анкета за получаване на обратна връзка за удовлетвореност и полезност от инициативата.

На въпроса „Интересна ли е за Вас предоставената информация?” с „категорично да” са отговорили 67, 76% от анкетираните, 28,95% са посочили „по скоро да” и само 3, 29% дават по- негативен отговор „по скоро не”. Няма нито един отговор”категорично не”. Според получените резултати, жените изразяват по-голяма позитивна категоричност, че предоставената информацията е интересна за тях, което е видно от данните на **фиг.1.**:



Фиг. 1. Интерес към предоставената информация

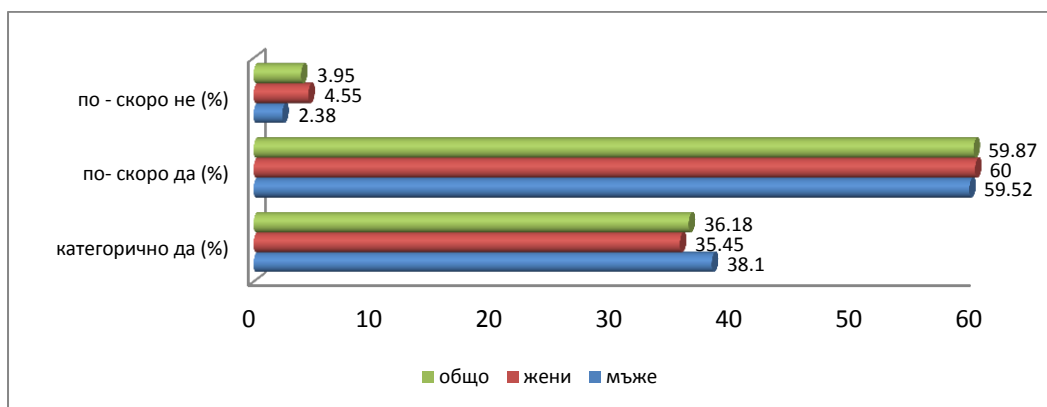
До колко са полезни предоставените съвети и информация, 61,84% от респондентите са категорични, че съветите са полезни за тях, 36,84% посочват отговор „по скоро да” и едва 1,32% от възрастните хора отговарят „по скоро не”. Детайлното разпределение на отговорите е посочено на **фиг.2.**:



Фиг. 2. Полезност на получените съвети

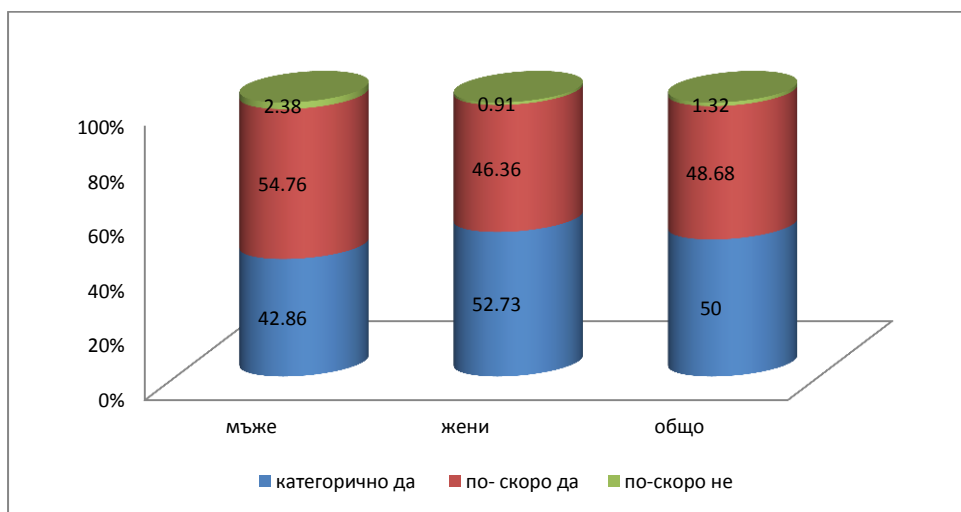
В резултат на анализ на резултатите от горепосочените отговори може с голяма увереност да се каже, че предоставената здравна, социална и психологическа информация е била актуална, ценна и поднесена по подходящ начин за възрастните хора.

За да се проучи, доколко предоставените съвети и информация са повлияли на респондентите да променят нездравословните навици, им бе зададен следния въпрос „Ще спазвате ли дадените съвети?“. Анализът на резултатите показва, че за възрастните хора е трудно да променят дългогодишно установения начин на живот и създадените навици. Само 36,18% от анкетираните са категорични, че ще спазват съветите, 59,52% посочват „по скоро да“ и 3,95% отговарят „по скоро не“. Отговорите на мъжете показват, че те са по-мотивирани да променят вредните си навици, което е показано на **фиг. 3.**:



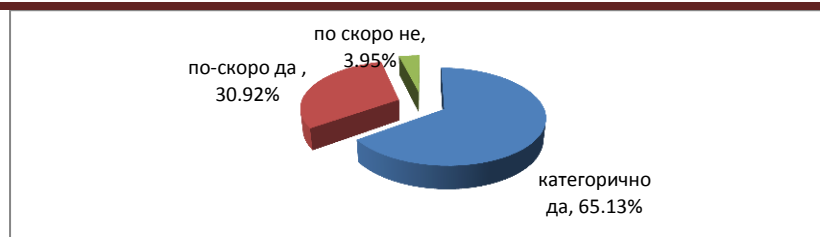
Фиг. 3. Мотивация за спазване на предоставените съвети

По- голяма част от респондентите са убедени, че спазването на предоставените съвети ще им помогне да поддържат продължителен, активен и пълноценен живот. Само 1,32% от възрастните хора отговарят „по скоро не“, а останалите 98, 68% дават отговори „категорично да“ и „по скоро да“ (фиг.4).



Фиг. 4. Значение на предоставените съвети за съхраняване на добро качеството на живот

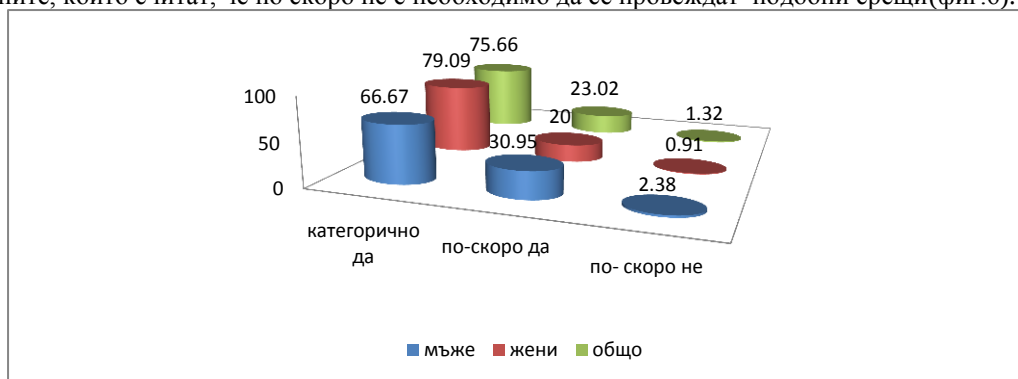
За повишаване на здравната, психологическа и социална грамотност на възрастните хора е важно повече от тях да бъдат информирани и да осъществяват мотивиран избор за поддържане на здравето си. Това може да се случи чрез специалистите, но е важно и хората в своята среда да разпространяват придобитите знания и умения и да мотивират свои близки и приятели в общността. На въпроса „Бихте ли споделили предоставената информация със свои близки и познати?“, 65,13% от изследваните лица отговарят „категорично да“, 30.92% - „по скоро да“ и само 3,95% „по скоро не“ (Фиг.5).



Фиг. 5. Разпространение на предоставената информация в обкръжението

Резултатите показват колко е важно специалистите от различни структури да създадат съвременни организационни форми за повишаването на информираността на възрастните хора в общността.

За нас като специалисти е важно мнението на възрастните хора за необходимостта от провеждането на регулярни информационни срещи в мултидисциплинарен екип. Респондентите изразяват позитивни нагласи и считат за полезни и значими тези срещи – 75, 66% отговарят „категорично да”. Има значително различие между мнението на жените (79,09%) и мъжете (66,67%). Негативна позиция изразяват само 1,32% от анкетираните, които считат, че по-скоро не е необходимо да се провеждат подобни срещи (фиг.6).



Фиг. 6. Необходимост от провеждане на информационни срещи

За провеждането в бъдеще на образователни срещи по полезни и вълнуващи възрастните хора теми, бе дадена възможност на възрастните хора да посочат интересувашите ги проблеми. Отговори за интерес към тематика за бъдещи информационни срещи се получиха от 147 изследвани лица (96,71%). Останалите петима респонденти (3,29%) не са посочили отговори. В анкетата е дадена възможност на изследваните възрастни хора да посочат повече от един отговор. В таблица 2 са представени в низходящ ред предпочитанията на възрастните хора. Сумарно отговорите надвишават броя на изследваните лица, тъй като средно респондентите са посочили между 2 и 3 отговора (средно 2,67). Резултатите са приравнени към 100%. Водещите три места заемат здравните теми за грижи при хронични и често срещани заболявания при възрастни хора, поведение при спешни състояния. Интерес и особено внимание предизвикват отговорите на изследваните мъже, които на трето място посочват, че имат нужда от информация за възможностите за ползване на психологическа подкрепа (виж Таблица 2).

Таблица 2. Желание за тематика при организиране на периодични информационни срещи

Тематика	мъже		жени		общо	
	брой отговори	относителен дял (%)	брой отговори	относителен дял (%)	брой отговори	относителен дял (%)
хранителен режим при различни хронични заболявания	24	20,69	62	22,46	86	21,94
комплексни грижи при различни често срещани заболявания	20	17,24	56	20,29	76	19,39
поведение при спешни състояния	16	13,79	55	19,93	71	18,11
възможности за ползване	23	19,83	24	8,69	47	11,99

KNOWLEDGE – International Journal
Vol. 22.2
Vrnjacka Banja, Serbia, March, 2018

на психологическа подкрепа						
подходяща физическа активност	14	12,07	29	10,51	43	10,97
специфични хигиенни грижи	8	6,90	26	9,42	34	8,67
възможности за ползване на социални услуги	10	8,62	23	8,33	33	8,42
други: -Грижи при пейсмейкър -грижи при алергични кожни заболявания	1	0,86	1	0,37	2	0,51
общо	116	100	276	100	392	100

По време на целия процес при осъществяване на проекта се проведе целенасочено наблюдение на студентите. То показва висока мотивация при подготовка и провеждане на информационните срещи, непрекъснато подобряване на комуникационните умения и увереността в професионалната подготовка на бъдещите специалисти.

От анализа на резултатите могат да се направят следните **изводи и препоръки**:

- Възрастните и стари хора дават висока оценка на провеждането на информационни срещи с мултидисциплинарни екипи в неформална среда;
- Респондентите считат, че професионалната подкрепа на специалистите им предоставя възможност за информиран избор и създаване на здравни, социални и психологически умения да управляват собственото си здраве и да поддържат автономен и с добро качество живот;
- Здравно и социално образованите възрастни хора са мотивирани и са важен член на екипа за промотиране на активен и независим начин на живот;
- Включването на студентите по време на обучение като доброволци в мултидисциплинарни екипи повишава качеството на професионалната им подготовка, подобрява мотивацията и увереността за реализиране в областта на гериатричните грижи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Необходимо е осигуряване на експерти по гериатрични грижи в общинските администрации, които да организират и координират дейността на различни групи специалисти и доброволци за да се повиши достъпността и ефективността на гериатричните грижи в социалната общност. Създаването на разнообразни форми за подкрепа и взаимопомощ разширява възможностите за съхраняване и подобряване качеството на живот на старите хора.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Воденичаров, Ц., С. Попова, М. Мутафова, Е. Шипковенска, Социална медицина, ИК ГорексПрес, София, 2013.
- [2] Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести (2013-2020), МЗ, София, 2013.
- [3] Национален доклад за България -2011г. (Втори преглед и оценка по изпълнение на международния план за действие по застаряване от Мадрид, 2002г. и на Регионалната стратегия за Европа към него), МТСП, София, 2011.
- [4] Национална здравна стратегия 2014-2020, София, 2013.
- [5] Национална стратегия за дългосрочна грижа (ПМС № 2/07.01.2014 г.).
- [6] Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България (2012-2030), МТСП, София, 2012.
- [7] Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести (2013-2020), МЗ, София, 2013.
- [8] Popova, K., G. Terzieva, Geriatric care- necessity and tendencies, B: *International Journal Knowledge*, vol. 17.3, pp.1155-1162, Skopje, Macedonia, 2017, ISSN 1857-923X for e- version